

Uniunea Avocaților din Republica Moldova

Союз Адвокатов Республики Молдова

Union of Advocates of the Republic of Moldova

MD-2012, mun. Chișinău, str. București, 46, tel.: 022226152, fax: 022226152

email: uniunea.avocatorilor.rm@gmail.com, www.uam.md

Nr. UA/465/2023 din 26.07.2023

La nr. CJ-04/67 din 14.07.2023

Comisia juridică, numiri și imunități a Parlamentului Republicii Moldova

email: cji@parlament.md

Cu referire la demersul prin care solicitați opinia Uniunii Avocaților din Republica Moldova asupra proiectului Legii pentru modificarea Codului de executare (inițiativa legislativă nr.104 din 14.04.2023), înregistrat cu nr. 1846/2023 din 20.07.2023, comunicăm despre susținerea conceptuală a proiectului.

Concomitent, expunem următoarele considerente în privința proiectului.

1. Abrogarea lit. e) alin. (1) art. 205 propunem a fi examinată suplimentar sub aspectul riscurilor legate de subcultura penitenciară, care, eventual, este în măsură să deterioreze conviețuirea condamnaților și resocializarea lor, implicat va crește necesarul resurselor pentru paza și supravegherea acestora, iar proiectul va implica resurse bugetare adiționale.

2. La art. 210¹ alin. (5) propunem excluderea sintagmei „în mod obligatoriu”, or aceasta este superfluă, precum și este periculoasă pentru interpretarea celorlalte norme juridice conținute în Codul de executare care nu specifică respectarea acestora „în mod obligatoriu”.

3. Propunem excluderea alin. (6) și (7) art. 210¹, or în acest caz anume autoritatea publică este cea care, în temeiul art. 74 Cod administrativ, este obligată să expedieze originalul petiției autorității publice competente în termen de 5 zile lucrătoare de la data înregistrării petiției, fapt despre care petiționarul este informat.

Stabilirea faptului că petiția ține de competența altei autorități publice cade în sarcina autorității publice căreia i-a fost destinată inițial petiția.

Prin urmare, anume autoritatea publică căreia i-a fost destinată inițial petiția determină dacă petiția ține sau nu de competența acesteia și, după caz, reține spre examinare în fond petiția, fie o remite conform competenței potrivit art. 74 Cod administrativ. Reglementarea altei proceduri și stabilirea unor reguli adiționale în acest sens nu este necesară și contravine principiului unității reglementării.

4. Cu referire la art. 213 alin. (2¹), sugerăm ca acordarea întrevederilor de scurtă durată prin intermediul aplicațiilor pentru videoconferințe să se realizeze suplimentar față de cele cu prezență fizică, astfel încât să nu se diminueze din numărul permis a celor din urmă, or întrevederile prin videoconferințe nu pot substitui din cele cu prezență fizică. În acest sens propunem modificarea în mod corespunzător a primului enunț al alineatului (4).

5. La art. 221¹ alin. (8), propunem substituirea textului „art. 273 alin. (2)” cu textul „art. 131, 132, 260 și 261”, or procedura de consemnare a acțiunilor de ridicare a obiectelor și documentelor se reglementează anume la articolele menționate și nu la art. 273 alin. (2).

Cod de procedură penală. Ultimul reglementează doar printr-o normă de trimitere că, întocmirea proceselor-verbale se realizează în condițiile prevăzute de art. 260-261 din prezentul cod, în care se vor consemna acțiunile efectuate și circumstanțele constatate.

Observația este valabilă și pentru dispozițiile alin. (5) art. 221².

6. În același context, adițional, propunem completarea notei informative cu argumente referitoare soluția de a excepta ridicarea obiectelor și substanțelor interzise confecționate sau preparate artizanal în cadrul instituției penitenciare.

7. Cu referire la abrogarea alin. (5) art. 232, nota informativă nu conține argumente în favoarea unei asemenea soluții, or tuberculoza este o boală extrem de contagioasă și se propagă pe cale aeriană, de aceea salvarea vieții condamnatului și protejarea sănătății altor persoane poate fi un scop legitim rezonabil și proporțional restrângerii drepturilor persoanei bolnave de tuberculoză.

8. La art. 246¹ propunem substituirea cuvintelor „caracterul responsabilității” cu cuvintele „gradul de răspundere”, or circumstanțele menționate la lit. a) – d) se referă la circumstanțele care individualizează răspunderea persoanei și gradul acesteia, ci nu responsabilitatea acesteia.

9. La art. 247 alin. (4) propunem substituirea cuvintelor „măsurilor” și „măsuri” cu cuvintele „sanctiunilor” și „sanctiuni”.

10. Adițional, sugerăm completarea notei informative cu informații despre sursele bugetare suplimentarea necesare pentru punerea în aplicare a prezentei legi și sursa de acoperire a acestora, or proiectul legii presupune asumarea de către stat a cheltuielilor adiționale pentru asigurarea întreprinderilor de lungă durată, facilitarea și extinderea posibilităților pentru astfel de întreprinderi în cazul condamnaților la detențiune pe viață, asumarea cheltuielilor adiționale pentru tratamentul automutilărilor, creșterea numărului și frecvenței demersurilor repetate pentru liberarea condiționată de pedeapsă, care presupun creșterea cheltuielilor bugetare pentru examinarea acestora.

Cu respect,

Digitally signed by Popescu Dorin
Date: 2023.07.31 15:24:39 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Dorin POPESCU
Președinte al Uniunii Avocaților din Republica Moldova

Ex. Vladislav Cîrlan

consiliul pentru egalitate
совет по равенству
equality council

bd. Stefan cel Mare și Sfânt 180, of. 404,
MD-2004, Chișinău, Republica Moldova / Republic of Moldova
бул. Стефан чел Маре 180, оф. 404,
MD-2004, Кишинев, Республика Молдова
+373 22 212 817; info@egalitate.md; www.egalitate.md

Nr. 04/600 din 22.05.2023

Dlui Lilian Carp,
Președinte al Comisiei securitate națională,
apărare și ordine publică
csn@parlament.md

Copie: Dnei Ana Racu,
Vicepreședintă
ana.racu@parlament.md

Sțimate domnule Președinte,

Consiliul pentru egalitate (Consiliul) în temeiul art. 12 alin. (1) lit. (c) al Legii nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității și pct. 21 lit. (b) al Legii nr. 298/2012 cu privire la activitatea Consiliului pentru egalitate, a luat act de proiectul de lege pentru modificarea Codului de executare al Republicii Moldova nr. 443/2004, înregistrat cu nr. 104 din 14.04.2023, și înaintează următoarele propuneri de îmbunătățire.

1. Consiliul notează că art. 246 alin. (2) lit. d) pct. 1 și 2 prevede, în redacția proiectului, aplicarea diferențiată a măsurii disciplinare de izolare, în cazul condamnatului matur de sex feminin pe un termen de până la 5 zile și în cazul condamnatului matur de sex masculin pe un termen de până la 10 zile. În acest sens, Consiliul menționează că anterior a constatat¹ că pedepsele trebuie să fie individualizate și nediscriminatorii pe criteriul de sex. Consiliul a subliniat că atât bărbații, cât și femeile se află în situație similară atunci când comit același tip de infracțiuni².

În situația instituită prin art. 246 alin. (2) lit. d) pct. 1 și 2 din proiectul de lege, Consiliul observă că se operează o diferență de tratament pe criteriu de sex, care este prevăzută în mod expres în art. 1 alin. (1) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012. Conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, o diferență de tratament se consideră discriminatorie dacă nu are la bază o justificare obiectivă și rezonabilă, adică nu urmărește un scop legitim sau nu există un raport de proporționalitate rezonabil între scopul urmărit și mijloacele utilizate pentru realizarea lui.³ Totodată, Consiliul reține și constatările Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza Konstantin Markin vs. Rusia⁴, care a menționat că diferențele fondate pe sex necesită justificări deosebit de serioase și că referințele la tradiții, la supoziții de ordin general sau la atitudinile sociale predominante într-o anumită țară nu pot fi considerate, ca atare, justificări suficiente pentru o diferență de tratament. Când privește diferența de tratament a bărbaților față de femei în legătură cu ocrotirea maternității, admisă de art. 4 alin. (2) al Convenției asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei, Comitetul ONU pentru eliminarea discriminării față de femei a menționat în Recomandarea generală nr. 25 că această diferențiere vizează doar aspectul biologic. Astfel, este

¹ <https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Aviz-detentiunea-pe-viata-femei.pdf>

² Cauza Khamtokhu și Aksenchik v. Rusia nr. 60367/08 și 961/11 din 24 ianuarie 2017, pct. 68.

³ Cauza Stec și alții v. Marea Britanie, hotărârea din 12.04.2006, pct. 51.

⁴ Cauza Konstantin Markin vs. Rusia, hotărârea din 22.03.2012, pct. 127.

justificată, în baza art. 4 alin. (2) din Convenția ONU asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei, diferența de tratament, având la bază aspectele biologice, dar nu și cea bazată pe "rolul social" al femeii percepute ca mamă. Mai mult decât atât, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a respins în mai multe cauze argumentele fondate pe paternalism și pe percepția că femeile ar fi mai "vulnerabile" decât bărbații și ar avea nevoie de protecție. În lumina celor expuse, Consiliul nu găsește o justificare a tratamentului diferențiat instituit de prevederile art. 246 alin. (2) lit. d) pct. 1 și 2 în partea ce ține de aplicarea măsurilor disciplinare față de femei și bărbați.

Din aceste considerente, Consiliul propune modificarea articolului art. 246 alin. (2) lit. d) pct. 1 și 2 din proiectul de lege în vederea asigurării tratamentului egal condamnaților de sex masculin și feminin la aplicarea măsurilor disciplinare.

2. În altă ordine de idei, Consiliul reține că potrivit prevederilor actuale ale art. 213 alin. (3) Cod de executare, condamnatului i se acordă întrevederi de lungă durată de până la 3 zile, în timp ce prevenitului, potrivit art. 306 alin. (4), același tip de întrevedere i se acordă cu o durată de până la 24 de ore. Consiliul a constatat, în decizia pe cauza nr. 143/2020⁵, că aceste prevederi instituie o situație de discriminare directă în realizarea dreptului la întrevederi de lungă durată pe criteriul de statut procesual de prevenit și discriminare directă a membrului de familie prin asociere pe criteriul de statut procesual în realizarea dreptului la întrevederi de lungă durată.

Consiliul a notat că din perspectiva dreptului de a avea întrevederi de lungă durată, condamnații și preveniții sunt în situații similare. În calitate de criteriu care generează această deosebire se evidențiază statutul sau calitatea procesuală de prevenit (ce poate dura și până la 7 ani în unele cazuri), care poate fi reținut drept un criteriu protejat prin prisma sintagmei "orice alt criteriu similar". De asemenea, Consiliul nu a identificat raționamente feminine care să justifice în mod obiectiv și rezonabil diferența de tratament instituită.

În contextul inițiativei legislative înaintate, Consiliul reiterează recomandarea de modificare a art. 306 alin. (4) Cod de Executare în vederea asigurării tratamentului egal al condamnaților și preveniților în realizarea dreptului la întrevederi de lungă durată.

3. Cu referire la inițiativa de modificare a art. 257¹ privind condițiile executării pedepsei detențiunii pe viață, precum și excluderii criteriului de deținere separată a condamnaților la pedeapsa detențiunii pe viață, Consiliul informează că în cazuistica sa⁶ a reținut o problemă majoră cu care se confruntă condamnații, și anume practica neutră potrivit căreia toți deținuții condamnați la detențiune pe viață sunt plasați într-un singur Penitenciar (P17– Rezina), fără a avea posibilitatea de a se transfera într-un alt penitenciar mai aproape de localitatea de domiciliu sau altă localitate indicată.

Consiliul a stabilit că această practică dezavantajează categoria de condamnați care își au domiciliul într-o localitate mai îndepărtată de raza teritorială Rezina, iar dezavantajul se materializează prin afectarea dreptului la viața privată și la menținerea legăturilor familiale, deoarece rudelă acestora au nevoie de resurse suplimentare (atât financiare, logistice și de timp) pentru a se deplasa la locul de detenție. Mai mult, Consiliul a constatat instituirea unei discriminări multiple, or pe lângă aplicabilitatea criteriului referitor la locul de trai/domiciliul, Consiliul a reținut și aplicabilitatea statutului de condamnat pe viață întrucât pentru deținuții condamnați la alte tipuri de pedepse, la efectuarea transferului și/sau repartizarea în penitenciare se va ține cont de locul de trai/domiciliul persoanei.

⁵ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_143_2020.pdf

⁶ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_32_-2020-1.pdf

Consiliul a luat act că această problemă, adică segregarea sistemică a deținuților condamnați pe viață de restul populației din penitenciare, a fost semnalată Republicii Moldova de către Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și Tratatelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT) în cadrul rapoartelor urmare a vizitelor efectuate în RM. În acest context, CPT a recomandat autorităților să întreprindă toate măsurile necesare, inclusiv de natură legislativă, pentru a pune capăt acestei segregări și să instituie un proces de integrare a deținuților condamnați pe viață în populația închisorii generale (pct. 90, Raportul privind vizita efectuată în Republica Moldova în perioada 14-25 iunie 2015).

În vederea remedierii situației constatate, Consiliul recomandă completarea Codului de Executare cu prevederi care să reglementeze instituirea de sectoare specializate pentru deținerea condamnaților la detențiune pe viață în cel puțin 4 penitenciare repartizate zonal (nord, centru, sud), inclusiv unul în zona transnistreană, astfel asigurându-se transferul condamnaților la detențiune pe viață din P17- Rezina în penitenciarele care vor fi cel mai aproape de localitatea de domiciliu sau altă localitate indicată de condamnat, asigurând integrarea deținuților condamnați pe viață în populația închisorii generale.

Cu respect,

Digitally signed by Feldman Ian
Date: 2023.05.22 15:51:33 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ian FELDMAN
Președinte

PROCURATURA REPUBLICII MOLDOVA

PROCURATURA GENERALĂ

mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 73, MD-2001, Tel.: /373 22/ 828 373

www.procuratura.md / e-mail: proc-gen@procuratura.md

28.07.2023 nr. 44d/23 - 409

La nr. 67/CJ-04 din 14.07.2023

Comisia juridică numiri și imunități a Parlamentului Republicii Moldova

Procuratura Generală a examinat *proiectul de lege nr. 104 din 14.04.2023 pentru modificarea Codului de executare a Republicii Moldova nr. 443/2004*, expedit spre expunerea opiniei.

Prin urmare, verificând și apreciind conținutul proiectului înaintat spre avizare, prin prisma principiilor activității de legiferare expres stipulate de art. 3 din *Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative*, expunem obiecțiile și propunerile indicate *infra*:

I. Pe marginea Art. I – Codul de executare al Republicii Moldova nr. 443/2004

1.1. pct. 1 – Articolul 205:

Este de menționat că, proiectul de lege supus avizării are ca obiectiv nu doar modificări importante, ce vizează drepturile persoanelor în detenție, cât și acțiunile personalului penitenciar. Concomitent, prin modificările operate se remarcă ameliorarea situației de deținere a condamnaților la detențiune pe viață, inclusiv prin excluderea din Codul de executare a unor prevederi de excepție în privința acestor categorii de condamnați și acordarea în așa mod a unor beneficii. Urmare, ținem să menționăm că, însăși pedeapsa sub formă de detențiune pe viață se stabilește în situații speciale și doar pentru infracțiuni excepțional de grave, care, prin conținutul lor, se deosebesc printr-un grad de pericol excesiv de sporit, iar acest raționament în mod primordial și condiționează segregarea acestor categorii de condamnați.

Cu privire la acest aspect și ținând cont de faptul că, la moment în Republica Moldova ponderea acestor categorii de infracțiuni rămâne a fi ridicată, considerăm inoportune modificările ce se propun a fi operate la art. 205 din Codul de executare, inclusiv a celor ce au drept scop excluderea din legislația execuțional-penală în vigoare a reglementărilor legale aferent deținerii, obligațiilor, interdicțiilor, măsurilor disciplinare ce vizează direct persoanele condamnate la detențiune pe viață, din considerentul dezechilibrului ce va fi generat de aceste modificări cu referire la statutul acestor condamnați, și nu în cele din urmă, la condițiile de deținere în instituțiile penitenciare în raport cu faptele comise și cu restul deținuților care execută pedeapsa pentru infracțiuni cu un grad de pericol social mai redus (*pentru infracțiuni mai puțin grave, grave și deosebit de grave*), iar argumentul că, „*unele criterii, în condițiile actuale de asigurare a*

separării, devin irealizabile”, stipulat de către autorul proiectului în nota informativă în susținerea modificărilor operate, considerăm a fi inoportune.

1.2. 1.2 pct. 2 – Articolul 210¹:

- Considerăm judicios de menționat că, în conformitate cu art. 72 alin. (2) din Codul administrativ „*Petiția poate fi: a) depusă în scris la autoritatea publică ori expediată prin poștă sau fax; b) transmisă în formă electronică; c) depusă verbal, fiind consemnată într-un proces-verbal.*”. Pe cale de consecință, opinăm pentru revizuirea prevederilor alin. (1) art. 210¹ cu referire la depunerea petițiilor „*în scris*” de către condamnați și coroborarea proiectului de lege supus avizării cu prevederile Codului administrativ;

- Opinăm pentru ajustarea noțiunilor utilizate în proiectul de lege supus avizării la noțiunile din Codul administrativ. Astfel, conform art. 7 din Codul administrativ „*Autoritate publică se consideră orice structură organizatorică sau organ instituită/instituit prin lege sau printr-un alt act normativ, care acționează în regim de putere publică în scopul realizării unui interes public.*”. În considerarea acestor raționamente, la alin. (1) art. 210¹ propunem substituirea sintagmei „*organe/autorități*” cu sintagma „*autorități publice*”;

- La alin. (1) art. 210¹ după cuvântul „*instituției*” se propune de completat cu cuvântul „*penitenciare*”. Subsidiar, în vederea respectării trăsăturilor calitative, care trebuie să le întrunească Codul, prevăzute în art. 60 alin. (3) din *Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative*, propunem revizuirea sintagmei „*la un cost minim*”. Or, neconcretizarea în proiectul de Lege a noțiunii de „*cost minim*” poate genera dubii cu privire la claritatea și previzibilitatea proiectului supus avizării;

- La alin. (3) art. 210¹ propunem excluderea cuvântului „*personal*”, fiind inutil;

- Conținutul alin. (5) art. 210¹, contrar art. 60 alin. (3) din *Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative*, este lipsit de claritate și urmează a fi revizuit. Subsecvent, sintagma „*implicarea personalului penitenciar specializat*” poartă un caracter ambiguu;

- La alin. (7) art. 210¹ propunem substituirea sintagmei „*autoritățile/organele*” cu sintagma „*autoritățile publice*”, reieșind din raționamentele relatate *supra*.

1.3. pct. 3 – Articolul 213:

Modificările operate prin excluderea la alineatul (3) a propoziției „*Condamnatul achită cheltuielile suportate de către instituția penitenciară în legătură cu întreprinderea de lungă durată*” creează neclaritate cu privire la persoana care va achita cheltuielile suportate în legătură cu întreprinderile de lungă durată în afara penitenciarului.

1.4. pct. 6 - Articolul 232 alineatul (6¹):

Cu referire la completarea art. 232 cu alin. (6¹) cu următorul conținut: „*Automutilarea intenționată a condamnatului nu constituie abatere disciplinară*”, vom statua că, acest text nu are relevanță asupra conținutului normei ce se propune a fi completată din considerentul că, ea reglementează modalitatea de efectuare a controlului sănătății condamnatului și nu vizează reglementări cu referire la răspunderea disciplinară a condamnaților.

1.5. pct. 8 - Articolul 236¹ alineatul (1):

Nu susținem modificările operate prin excluderea textului la alin. (1) art. 236¹ – „precum și pentru cheltuielile aferente suportate de instituțiile penitenciare în legătură cu acordarea asistenței medicale ca urmare a automutilării sau în caz de simulare conștientă a bolilor, stabilită și confirmată de instituțiile medico-sanitare publice ale Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale.”.

Conform argumentelor invocate de către autorul proiectului de lege supus avizării în nota informativă – „actele de automutilare reflectă în mod frecvent probleme și condiții de natură psihologică sau psihiatrică și necesită, mai degrabă, o abordare din punct de vedere terapeutic decât dintr-un punct represiv.”.

E necesar de remarcat că, autorul proiectului de lege prin modificările invocate *supra*, generalizează condițiile și cauzele acțiunilor de automutilare efectuate de condamnați. Astfel, e necesar de examinat și analizat fiecare caz, în vederea stabilirii existenței problemelor de natura psihologică sau psihiatrică. În cazul excluderii acestora, considerăm necesară obligarea condamnatului la răspunderea pentru cheltuielile aferente suportate de instituțiile penitenciare în legătură cu acordarea asistenței medicale, ca urmare a automutilării.

Subsecvent, nu sunt clare raționamentele autorului proiectului de lege aferent recuperării cheltuielilor suportate de instituțiile penitenciare în legătură cu acordarea asistenței medicale, ca urmare a simulării conștiente a bolilor, care este o acțiune exercitată cu discernământ, îndreptată spre atingerea unui anumit scop.

1.6. pct. 9 – Articolul 242¹ și Articolul 242²:

În privința abrogării articolelor 242¹ și 242² din Codul de executare – considerăm această propunere a fi una lipsită de raționamente, or, toate codurile din legislația națională prevăd norme distincte ce enumeră drepturile și obligațiile persoanei în raport cu statutul pe care îl deține, și în cazul dat, Codul de executare urmează să stabilească cert obligațiile condamnatului, inclusiv interdicțiile, pornind totodată și de la argumentul că, condamnatul este persoana ce suportă niște consecințe de ordin legal, impuse și stabilite de stat pentru comiterea unor fapte prejudiciabile ce au atentat la anumite raporturi sociale pe care acesta le protejează.

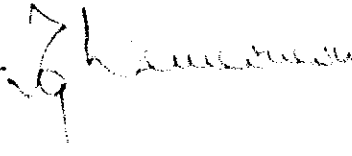
Mai mult ca atât, autorul proiectului în dispoziția art. 245 din Codul de executare propus spre avizare, folosește expresia „*obligațiile stabilite în prezentul cod*”, însă care vor fi acestea, în cazul în care, potrivit proiectului propus, normele ce enunță obligațiile și interdicțiile condamnaților ar urma a fi abrogate. Urmare, considerăm dispozițiile de la art. 245 din Codul de executare în redacția actuală a fi în concordanță cu principiul clarității și previzibilității legii, principii ce cu regret nu pot fi raportate textului normei articolului 245 din proiectul propus spre avizare.

1.7. Pct. 12 și pct. 13 – Articolul 246¹ și Articolul 247:

Opinia redată în pct. 1.8 al prezentului aviz este oportună și normelor de la art. 246¹ și 247 din proiectul propus, considerând conținutul lor unul sumar și lipsit de claritate și previzibilitate, statuând totodată faptul că, în redacția actuală aceste prevederi normative corespund criteriilor de claritate și previzibilitate și nu lasă loc de interpretare.

Se va reține că, Codul de executare în redacția actuală la art. 248 prevede noțiunea și circumstanțele stingerii sancțiunilor disciplinare, care fac parte din instituția de reabilitare, iar autorul proiectului propus vine cu ideea ca cuprinsul acestui articol să conțină reglementări cu referire doar la anularea măsurii disciplinare, care în opinia noastră prezintă situații ce pot surveni până la executarea măsurii disciplinare și sunt absolut distincte ca noțiuni cu impact aferent executării pedepsei, or stingerea sancțiunii disciplinare survine exclusiv după executarea acesteia. Această normă în opinia noastră ar urma să înglobeze esența juridică a ambelor noțiuni proprii instituției reabilitării.

Adjunctul Procurorului General interimar

Igor Demciucin

**CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
A REPUBLICII MOLDOVA**

**THE SUPREME COURT OF JUSTICE
OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA**

mun. Chișinău, str. M. Kogălniceanu, nr.70,
Republica Moldova, MD-2009, tel. (+ 373 22) 22
15 47, tel./fax:(+ 373 22) 22 52 27,
e-mail: info@csj.md

Chișinău, M. Kogalniceanu 70 street,
Republic of Moldova, MD-2009, tel. (+373
22) 22 15 47, tel./ fax: (+373 22) 22 52 27,
e-mail: info@csj.md

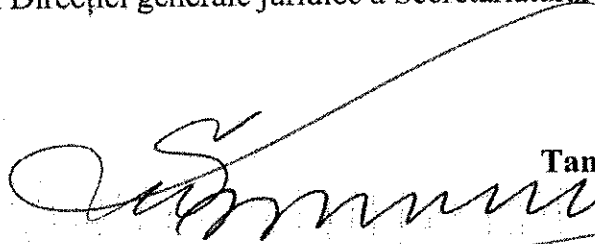
Nr. 486 din 28 iulie 2023

**Comisia juridică, numiri și imunități
Parlamentul Republicii Moldova**
info@parlament.md

Curtea Supremă de Justiție, în temeiul art. 33 alin. (1) din Legea cu privire la actele normative nr. 100 din 22 decembrie 2017, prezintă următorul aviz la proiectul de lege pentru modificarea Codului de executare a Republicii Moldova nr. 443/2004, nr. unic **104**, inițiativă legislativă a unui grup de deputați.

Curtea Supremă de Justiție conchide că proiectul nominalizat, per ansamblu, nu întrunește exigențele de accesibilitate, previzibilitate și claritate, determinante pentru calitatea unui act normativ (a se vedea Hotărârea Curții Constituționale a RM nr. 21 din 22.06.2016, § 55).

În contextul celor menționate, Curtea Supremă de Justiție se raliază la obiecțiile enunțate în raportul de expertiză anticorupție nr. ELO23/8687 din 27.04.2023 și cele expuse în avizul Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului RM nr. 265 din 24.05.2023.

Tamara CHISCA-DONEVA
Președinte interimar

AVOCATUL
POPORULUI
OMBUDSMANUL

03 august 2023

La Nr.

Nr. 12-6/9-1923

din

Doamnei Olesia STAMATE
Președinta Comisiei juridice, numiri și imunități

La solicitarea Dumneavoastră cu privire la expunerea opiniei asupra proiectului de lege nr. 104 din 14.04.2023 pentru modificarea Codului de executare, inițiativă legislativă a unui grup de deputați, Vă comunicăm următoarele:

Anterior, Instituția Avocatului Poporului s-a expus asupra proiectului de lege respectiv. Opinia a fost expediată Ministerului Justiției și Cancelariei de Stat.

În acest sens, Vă expediem copia opiniei elaborate.

Anexă: 3 file

Cu profund respect,

Ceslav PANICO,
Avocatul Poporului (Ombudsmanul)

Ex. Muntean Ig.
060002655

15 mai 2023

La Nr.

Nr. 04-3/33-1143

din

Doamnei Veronica MIHAILOV-MORARU,

Ministra Justiției

Copie:

Cancelaria de Stat

Opinie

la proiectul de lege pentru modificarea Codului de executare

(inițiativa legislativă nr. 104)

Avocatul Poporului a examinat proiectul de lege pentru modificarea Codului de executare și vine cu următoarele recomandări/sugestii.

Avocatul Poporului apreciază faptul că s-a luat în calcul propunerea înaintată în adresa Ministerului Justiției la data de 22 noiembrie 2022, ce a vizat modificarea prevederilor alin.4 lit.c) din art.213 și alin.(2) al art.257¹ din Codul de executare, astfel încât condamnatului la detențiune pe viață aflat în regim inițial să-i fie asigurat dreptul la întrevederi de lungă durată, reieșind din particularitățile individuale ale persoanei, dar nu de tipul sancțiunii care i-a fost aplicată. O altă propunere viza revizuirea prevederilor art.247 din Codul de executare și secțiunea 52 din Statutul executării pedepsei de către condamnați, astfel încât aplicarea sancțiunilor disciplinare deținuților să nu conducă la interzicerea contactelor cu familia pe perioade excesiv de lungi.

În urma examinării proiectului de lege, Avocatul Poporului susține promovarea proiectului de lege cu unele recomandări și sugestii:

Armonizarea condițiilor de realizare a dreptului la petiționare a persoanelor condamnate

Potrivit notei informative modificările respective rezultă din necesitatea îmbunătățirii mecanismului de realizare a dreptului la petiționare a persoanelor condamnate. La fel, reglementările actuale necesită a fi armonizate cu prevederile Codului administrativ intrat în vigoare la 01.04.2019, în condițiile în care cele mai multe adresări se referă la chestiuni execuțional-penale, ceea ce implică o reglementare separată a modului de examinare a acestor categorii de petiții, în virtutea derogărilor reglementate la art. 2 alin. (3) lit. b) din Codul administrativ.

La alin.(2) din art.210¹ Cod de executare, autorul propune instituirea unor cheltuieli necesare pentru exercitarea dreptului la petiționare din contul instituției sau din cost propriu la un cost minim.

Avocatul Poporului consideră că măsurile în cauză constituie o ingerință în dreptul la petiționare garantat de art. 52 din Constituție.

Dreptul la petiționare constituie o garanție juridică generală pentru realizarea altor drepturi și libertăți fundamentale ale omului. În acest context, petiția reprezintă modalitatea prin care cetățenii își pot valorifica dreptul de a cere o explicație cu privire la orice problemă personală sau de interes general în relațiile cu o autoritate publică.

Menționăm că Curtea Constituțională a reținut că norma constituțională oferă cetățenilor **dreptul de a intra în relație directă cu autoritățile statului din propria inițiativă și posibilitatea de a-și apăra drepturile lezate**¹.

Reieșind din faptul că Constituția Republicii Moldova la art.52 nu presupune posibilitatea de instituirea unor cheltuieli pentru exercitarea acestui drept fundamental, propunem excluderea sintagmei „sau din cost propriu la un cost minim”. Considerăm că această sarcină pusă în seama condamnatului este disproporționată și ar putea afecta substanța dreptului la petiționare. În acest sens, Instituția penitenciară ar trebui să asigure crearea condițiilor pentru exercitarea eficientă a dreptului la petiționare.

Existența unui mecanism funcțional de plângeri ar trebui să fie văzut ca un avantaj pentru administrația locurilor de detenție. Astfel, plângerile parvenite de la deținuți, dacă sunt analizate minuțios, permit inter alia managementului superior al sistemului penitenciar și al instituției de detenție să sporească responsabilitatea angajaților, să protejeze deținuții de eventuale abuzuri, să sesizeze anumite probleme ce nu sunt cunoscute angajaților instituției de detenție, să detensioneze situația din locurile de detenție prin înlăturarea la fază incipientă a unor cauze ce pot duce la conflicte sau alte situații nedorite.

Din perspectiva funcționalității mecanismelor de protecție a drepturilor deținuților, contează nu doar prevederile legale, dar și existența de facto a unui mecanism de depunere a plângerilor; mecanism intern (către directorul instituției, organul ierarhic superior - ANP) și extern de depunere a plângerilor (ex. Avocatul Poporului, Mecanismul Național de prevenire a Torturii, procuratura, instanța de judecată, asociații obștești, Președinte al Republicii Moldova, Parlament, Guvern, reprezentanțe diplomatice ale altor state, organizații internaționale și regionale neguvernamentale și interguvernamentale. Atunci

¹HCC nr.25 din 17 septembrie 2013

când e vorba de mecanismul intern de depunere a plângerilor, fiecare deținut trebuie să aibă posibilitatea zilnic² să adreseze solicitări și să formuleze plângeri directorului instituției sau unei persoane autorizate.

Totodată, considerăm că acest mecanism ar trebui să corespundă cu mecanismul de depunere a plângeri în conformitate cu regulile 54-57 din Ansamblul minim de reguli ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela)³.

CPT-ul reiterează recomandarea sa, potrivit căreia ar trebui să fie luate măsuri necesare pentru a garanta ca dreptul deținuților de a depune plângeri să fie efectiv⁴.

Recomandarea Comitetului de Miniștri ai Statelor Membre referitoare la regulile penitenciare europene Rec (2006)220 prevăd că deținuții au dreptul să formuleze cereri și reclamații, individual sau în grup, directorului penitenciarului sau oricărei alte autorități competente⁵.

Reconceptualizarea procedurii disciplinare

Potrivit notei informative la proiectul de lege în partea ce ține de procedura disciplinară a condamnaților s-a propus modificarea art. 245-248 și excluderea art. 242¹ și art. 242², deoarece aceste din urmă prevederi sunt reglementate în Statutul executării pedepsei de către condamnați, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 583/2006, astfel, se va asigura evitarea dublării normelor. Această inițiativă propune o abordare sistemică bazată pe principiul intervenției eficiente prin statuarea unor reguli clare privind încălcările și răspunderea disciplinară antrenată în privința condamnaților, măsurile disciplinare ce pot fi dispuse și scopul scontat al acestor măsuri, limitele aplicării măsurilor disciplinare, modul de anulare și procedura de contestare. De asemenea, s-a propus detalierea aspectelor ce țin de procedura disciplinară prin ordin al directorului Administrației Naționale a Penitenciarelor.

² vezi: regula 56, Regulile Minime ale Națiunilor Unite privind tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela) [United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners (Nelson Mandela Rules), UN General Assembly Resolution A/RES/70/175, 17 December 2015].

³ Rezoluția adoptată de Adunarea Generală la 17 decembrie 2015 [privind raportul Comitetului Trei (A/70/490)]

⁴ Para. 30, Raport către Guvernul Republicii Moldova privind vizita efectuată de către Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și Tratatelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT) din 21-27 iulie 2010, Strasbourg, 03 martie 2011, <http://www.cpt.coe.int/documents/ro/md/2011-08-inf-rum.pdf>

⁵ Regula 70, Recomandarea Comitetului de Miniștri ai Statelor Membre referitoare la regulile penitenciare europene Rec (2006)2;

Propun de specificat la art. 247 cine aplică sancțiunea disciplinară și în ce formă se aduce la cunoștință condamnatului, cu indicarea pașilor ce urmează și a opțiunilor de a contesta măsura disciplinară

La art. 246 alin.(2) lit. b) considerăm irelevantă includerea prevederii cu privire la suspendarea dreptului de a cumpăra produse.

La art.246 alin.(9) considerăm oportun de indicat procedura de aplicare a sancțiunii disciplinare în cod și nu în baza ordinului ANP.

La art.248 rugăm să fie reglementat în ce situații se încetează măsurile disciplinare.

De asemenea, reamintesc că într-o propunere anterioară a Avocatului Poporului înaintată Ministerului justiției, s-a recomandat perfecționarea prevederilor alin.(10) al art.247 din Codul de executare, însă nu au fost operate modificări până la moment.

Conform alin.(1) al art.246 din Codul de executare, **izolarea disciplinară, suspendarea dreptului la întrevederi și suspendarea dreptului la colete, pachete cu provizii și banderole** sunt 3 sancțiuni distincte, iar potrivit alin.(3) art.247 din același cod, aplicarea mai multor sancțiuni disciplinare pentru o singură încălcare disciplinară nu se admite.

Ar rezulta că, soluția promovată de legiuitor la alin.(10) art.247 din Codul de executare, exclude dispozițiile alin.(1) art.246 și alin.(3) art.247 din același cod.

Potrivit practicii CtEDO, esențial în aplicarea sancțiunilor disciplinare față de persoanele aflate în detenție este principiul proporționalității, care trebuie privit ca raportul dintre gravitatea faptei și sancțiunea aplicată. Recomandarea Comitetului de miniștri, din 11 ianuarie 2006 cu privire la Regulile penitenciare europene REC(2006)2 a stabilit că procedurile disciplinare vor constitui mecanisme de ultim resort, iar severitatea oricărei pedepse trebuie să fie proporțională cu gravitatea abaterii.

Conform celui de-al 21-lea Raport general al Comitetului European pentru prevenirea Torturii și Tratatului sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT), în timpul încarcerării solitare nu trebuie să existe retrageri automate ale dreptului la vizită, telefoane ori corespondență, sau al accesului la resursele disponibile în mod normal prizonierilor (precum materialele de lectură). De asemenea, regimul trebuie să fie destul de flexibil pentru a permite eliminarea oricăror restricții care nu sunt necesare în cazurile individuale. Pct. 60 lit. b) prevede că prizonierii supuși încarcerării solitare ca sancțiune disciplinară nu trebuie niciodată privați în totalitate de libertate de contactul cu familiile, și orice restricții privind asemenea contacte trebuie impuse numai dacă abaterea are legătură cu aceste contacte.

Analizând prevederile alin.(10) al art.247 din Codul de executare, prin prisma celor expuse supra, menționăm că problema condamnatului izolat disciplinar constă în faptul că, pe lângă sancțiunea principală, îi sunt impuse categoric și cumulativ toate măsurile educative ca sancțiuni suplimentare: lipsa de întrevederi (cu excepțiile vizitelor oficialilor prevăzuți de lege), convorbiri telefonice, procurarea de produse alimentare, primire de colete, pachete cu provizii. În opinia Avocatului Poporului, care a fost susținută și de Centrul pentru Resurse Juridice din Moldova, acest fapt contravine principiului proporționalității, precum și recomandărilor CPT. Menținerea concomitentă a tuturor acestor restricții nu întotdeauna ar putea fi justificată, în special în cazul procurării alimentelor/primirii coletelor sau pachetelor cu provizii, având în vedere circumstanțele în care alimentarea deținuților este insuficientă. De asemenea, trebuie luată în considerare și tipul abaterii, astfel ca măsura disciplinară aplicată să aibă o relevanță cu tipul abaterii și gravitatea acesteia.

Prin urmare, consider oportun de a opera modificările menționate în propunerea respectivă, și anume, **de a substitui cuvintele „nu beneficiază” de la alin. (8) din art.247 din Codul de executare cu cuvintele „i se poate interzice”,** fapt ce ar permite aplicarea discreției șefului penitenciarului, reieșind din gravitatea faptei comise, precum și aplicarea alternativă a măsurilor cu caracter educativ în cadrul izolării disciplinare.

Cu respect,

Ceslav PANICO
Avocatul Poporului (Ombudsmanul)

Ex. Muntean Ig.
Tel. 060002655

Digitally signed by Panico Ceslav
Date: 2023.05.15 12:02:38 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

